

Выпуск 13 / Жнівень 2022

Дасылайце, калі ласка, інфармацыю пра ўсё, што тычыцца адукацыі беларусаў, у наш бяспечны і ананімны чат-бот [@eduOST_bot](https://t.me/eduOST_bot). Паведамляйце нам навіны са сваёй установы адукацыі ці дзяржаўнага ведамства датычна рэпрэсій і розных форм ціску з боку кіраўніцтва, пішыце нам пра факты карупцыі і новыя распараджэнні, якія здаюцца вам неабгрунтаванымі ці нерацыянальнымі. Таксама запрашаем вас дзяліцца сваімі ідэямі і прапановамі па рэфармаванні сістэмы адукацыі.

У нас з'явіўся сайт www.asvetaby.org, дзе можна знайсці ўсе выпускі дайджэсту "Асвета" на беларускай, рускай і англійскай мовах.

РЭПРЭСІІ

23 жніўня студэнту 1-га курса Брэсцкага дзяржаўнага ўніверсітэта, палітзняволенаму Раману Карпуку [прысудзілі](#) 3 гады калоніі агульнага рэжыма за рассылку лістоў чальцам выбарчых камісій лютаўскага рэферэндума з заклікам не фальсіфікаваць вынікі галасавання. Суд Маскоўскага раёна г. Брэста палічыў Рамана вінаватым у парушэнні ч. 2 арт. 191 Крымінальнага кодэкса ("Перашкода ажыццяўленню выбарчых правоў, права на ўдзел у рэферэндуме"). Хлопец знаходзіцца ў зняволенні з 8 лютага, за гэты час яго выключылі з універсітэта.

22-гадоваму студэнту Беларускай дзяржаўнай акадэміі авіяцыі, палітзняволенаму Аляксандру Загдаю [прысудзілі](#) 2,5 гады калоніі за адпраўку "неўстаноўленым асобам" інфармацыі пра перамяшчэнне авіятэхнікі ў г. Баранавічы. Суддзя Брэсцкага абласнога суда Валянціна Куніцкая палічыла яго вінаватым у парушэнні ч. 1 арт. 361-4 КК ("Судзеяне экстрэмісцкай дзейнасці").

3 жніўня была [затрыманая](#) Галіна Патаева, кандыдатка географічных навук, заснавальніца турыстычнай фірмы "Віяполь", былая дацэнтка кафедры эканамічнай географіі замежных краін географічнага факультэта БДУ. Пасля затрымання на адным з праўладных Тэлеграм-каналаў з'явілася відэа, на якім Галіна сцвярджае, што ў 2020 г. яна размяшчала ў сацсетках спасылкі на матэрыялы беларускіх незалежных СМІ. На гэтым жа канале паведамлялася, што жанчыне пагражае пакаранне за "распаўсюд экстрэмісцкіх матэрыялаў". Вядома, што затрыманне адбылося праз некалькі гадзінаў пасля таго, як у адным з Тэлеграм-каналаў прыхільнікаў рэжыму былі апублікаваныя скрыншоты публікацый пратэстнага характару ў Фэйсбуку Галіны.

Прыкладна 5 жніўня была [затрыманая](#) 23-гадовая супрацоўніца БДУІР, інжынерка-праграмістка Вікторыя Ждановіч. На відэазапісе, апублікаваным на праўладным Тэлеграм-канале, дзяўчына сцвярджае, што ўдзельнічала ў пратэстах 2020 г., перакрывала рух транспарта і з’яўлялася падпісчыцай інфармацыйных каналаў, прызнаных уладай “экстрэмісцкімі”.

Прыблізна 25 ліпеня была [затрыманая](#) настаўніца беларускай мовы і літаратуры адной са сталічных гімназій. Яна абвінавачваецца ва ўдзеце ў масавых акцыях пратэсту “з перакрыццём дарог” у 2020 г.

22 жніўня стала вядома пра [затрыманне](#) студэнткі ФМС БДУ Аляксандры Кандраценка, якая з’яўлялася адміністратаркай праекта “На крок бліжэй”, які звязвае абітурыентаў з ужо студэнтамі факультэта.

[Затрыманая](#) раней выкладчыца кафедры паліталогіі, сацыялогіі і сацыяльнага кіравання БНТУ Сняжана Рогач была [вызваленая](#) пасля суда. На ім ёй быў прысуджаны штраф за “непадпарадкаванне супрацоўнікам міліцыі”.

ПАЛІТЫКА РЭЖЫМА

У беларускіх ВНУ [недабор](#) абітурыентаў на многія спецыяльнасці. У асноўным, не хапае заявак на паступленне на вайсковыя спецыяльнасці (Вайсковая акадэмія), на некаторыя спецыяльнасці на факультэце фізікі, паліталогію, тэалогію і беларускую філалогію (БДУ). Таксама незапатрабаванымі ў абітурыентаў засталіся многія спецыяльнасці ў БДУІР, БНТ і БДАТУ. Аднак асабліва непапулярнай у гэтым годзе стала спецыяльнасць “Міліцыя грамадскага парадку” на факультэце Акадэміі МУС: 56 заявак на 145 месцаў. Экспертка па адукацыі Святлана Мацкевіч лічыць, што прычыны недабору ў ВНУ маюць сацыяльна-палітычны характар: міграцыя вялікай колькасці маладых людзей пасля пратэстаў, нежаданне звязваць сваё жыццё з сілавымі структурамі з прычыны сённяшняй вайны супраць Украіны, ціск дзяржавы на ІТ-кампаніі, а таксама нізкі агульны ўзровень беларускай вышэйшай адукацыі, яе адставанне ад сусветных тэндэнцый.

Следам за БДЭУ, БДМУ, БДУІР, МДЛУ і іншымі ВНУ аплату за навучанне [падняла](#) і найбуйнейшая ВНУ Беларусі – БДУ. У сярэднім па факультэце яна будзе вышэй на 10% за ранейшы кошт навучання.

Дзяржава павялічыла аплату за карыстанне камплектам падручнікаў у школах амаль на 10%. Сёлета яна складзе 16 рублёў, заплаціць трэба будзе да 1 кастрычніка.

З восені 2022 г. дзяржава [пачне](#) праводзіць дзяржаўную акрэдытацыю ўсіх недзяржаўных устаноў адукацыі – прыватных школ і гімназій, дзіцячых садкоў, дашкольных цэнтраў развіцця – ужо ў першы год іх дзейнасці (раней дзяржаўна-крэдытацыю, якая неабходная для выдачы выпускнікам дакументаў аб заканчэнні навучання, установы маглі праходзіць і пазней, ажно да першага года выпуску). Па словах міністра адукацыі А. Іванца, новае патрабаванне дазволіць “матываваць кіраўніцтва <...> выхоўваць моладзь на прынцыпах дзяржаўнай ідэалогіі”. Таксама ў установе адзначылі, што ў перспектыве ўсе ўстановы адукацыі, у тым ліку і дашкольныя цэнтры развіцця дзіцяці, павінны будаваць атрымліваць ліцэнзію для ажыццяўлення сваёй дзейнасці.

У ВНУ Беларусі ў праграму навучання [ўводзяць](#) новы абавязковы прадмет – “Сучасная палітэканомія”. У навучальны план, сярод іншага, уваходзіць модуль “Геапалітыка і геаэканоміка” (яе вывучэнню прысвечана 12 гадзінаў). Па словах гісторыка, эксперта па адукацыі Паўла Церашковіча, заслугі па развіцці і папулярызацыі геапалітыкі належаць у т. л. дзеячам нацысцкай Германіі, а падкрэсленая тэндэцыянасьць дысцыпліны прывяла да таго, што яе класіфікавалі як ілжэнавуку. Акрамя таго, П. Церашковіч папярэджвае, што падручнікі па геапалітыцы шмат у чым супадаюць па змесце з тэкстамі адыёзнага навукоўца з фашысцкімі поглядамі Аляксандра Дугіна, чые кнігі таксама знаходзяцца ў спісе літаратуры да вывучэння.

Дырэктар полацкага спартовага клуба “Патрыёт” Сяргей Фірсаў [апублікаваў](#) фотаздымак сябе з групай дзяцей-удзельнікаў клуба, на целе ў якіх намалеваны сімвал расійскай агрэсіі супраць Украіны – літара “Z”. Вядома, што мужчына падпісаў праўладны ліст спартоўцаў.

ГРАМАДСКАЯ СУПОЛЬНАСЦЬ І АДУКАЦЫЯ

У пачатку верасня ў Варшаве [пачне](#) працу беларускі дзіцячы садок і школа “Я дома” з уручэннем сертыфікатаў польскага ўзору. Урокі і заняткі плануецца праводзіць на дзвюх мовах – польскай і беларускай. Даведацца падрабязней пра ўмовы можна на [сайце](#) ўстановаў.

Калегі філосафа, палітзняволенага Уладзіміра Мацкевіча, [стварылі](#) сайт, на якім размешчаныя яго кнігі, інтэрв’ю, лекцыі і іншыя матэрыялы. Акрамя таго, у пачатку жніўня пачалася [кампанія](#) па зборы сродкаў на запіс і выданне аўдыякнігі У. Мацкевіча “Свабода і Мысленне: эсэ аб грамадскай супольнасці”.

Віртуальны Універсітэт Залатога Узросту [запрашае](#) выкладчыкаў і экспертаў для правядзення анлайн-заняткаў, лекцый ці майстар-класаў у самых розных галінах ведаў. Арганізатары таксама будуць дапамагаць у выбары тэматыкі і фармату заняткаў і распрацоўцы навучальнага плана.

5 жніўня [адбылася](#) анлайн-канферэнцыя “Адукацыя: вотчына дзяржавы або грамадская маёмасць?”, арганізаваная [Інстытутам развіцця і сацыяльнага рынку для Беларусі і Усходняй Еўропы](#). На канферэнцыі разглядаліся такія тэмы, як “Чалавек і дзяржава ў сферы адукацыі: ролі, правы і абавязкі”, “Адукацыя паміж усеагульным дабром і прапановай рынку”, “Агульныя мэты і розныя каштоўнасці: ці магчыма гэта?”. У канферэнцыі прынялі ўдзел: Кацярына Дэйкала, юрыстка па міжнародных пытаннях, Вольга Шпарага (Офіс па адукацыі для Новай Беларусі), Марына Сакалова (Офіс па адукацыі для Новай Беларусі, праграма “Беларуская адукацыя на шляху пераменаў”). Мадэратарам канферэнцыі выступіў эксперт па адукацыі Андрэй Лаўрухін. Запіс мерапрыемства [апублікаваны](#) на канале партыі “Беларуская хрысціянская дэмакратыя”.

Прадстаўніца Офіса Святланы Ціханоўскай па пытаннях адукацыі і навукі, доктарка філасофскіх навук Таццяна Шчытцова падзялілася сваім [меркаваннем](#) пра тое, чаму настаўнікі і адміністрацыя школаў масава ўдзельнічалі ў фальсіфікацыі вынікаў выбараў і ці магчымы быў іншы сцэнар на выбарах у 2020 г., калі б выбарчыя ўчасткі знаходзіліся не ў школах. Шчытцова адзначае, што праблема заключаецца не ў настаўніках як асобнай прафесійнай групе, а ў тым, што ва ўмовах аўтарытарызму немагчыма развіццё грамадскай свядомасці. Яна таксама падкрэслівае, што аўтарытарны рэжым спрыяе маральнай карумпаванасці і парушае нармальную здаровую атмасферу ў школе.

У новым [выпуску](#) праекта “Думаць – карысна” беларускі палітык Анатоль Лябедзька гутарыць з экспертам Паўлам Церашковічам на тэму мілітарызацыі адукацыі ў сучаснай Беларусі, ідэалагічных “чыстак” калектываў ВУН пасля пратэстаў, перспектываў, што ўсё яшчэ засталіся ў беларусаў, якія хочуць атрымаць годную адукацыю, а таксама пра магчымую рэформу адукацыі ў будучыні.

Прадстаўніца Офіса Святланы Ціханоўскай па пытаннях адукацыі і навукі Таццяна Шчытцова і эксперт па адукацыі, кандыдат філасофскіх навук Андрэй Лаўрухін [пракаментавалі](#) навіннаму парталу “Маланка.Медыя” ідэалагізацыю і мілітарызацыю адукацыі ў Беларусі, якую ў апошнія месяцы актыўна ажыццяўляюць чыноўнікі ў супрацы з сілавымі ўстановамі. Эксперты падзяліліся сваім меркаваннем пра тое, што маюць на мэце чыноўнікі, як ідэалагічны ціск упывае на якасць адукацыі і які ўплыў можа аказаць на беларускую адукацыю інтэграцыя адукацыйных сістэмаў Расіі і Беларусі.

Беларускі паэт Андрэй Хадановіч [запісаў](#) відэа пра тое, чаму ён лічыць недарэчным выкладанне расійскай літаратуры ў беларускіх школах: “Пушкін – той яшчэ імперац!”.

МІЖНАРОДНЫЯ МАГЧЫМАСЦІ

Германская Служба Акадэмічных Абменаў (DAAD) запрашае студэнтаў, магістрантаў, аспірантаў і дактарантаў, якія сутыкнуліся з немагчымасцю працягнуць адукацыю ці даследаванне ў сваёй краіне з-за пераследу, да ўдзелу ў [праграме](#) імя Хільды Домін. Паводле ўмоваў праграмы, адабраныя ўдзельнікі атрымаюць стыпендыю на тэрмін ад 2 да 4 гадоў, падтрымку ў легалізацыі пражывання, пакрыццё затратаў на транспарт і медыцынскую страхоўку, а таксама дадатковае фінансаванне для працягу навучання ці даследавання ў нямецкіх ВНУ ці акадэмічных установах. Для ўдзелу ў праграме неабходна дакументальна пацверджанае веданне нямецкай ці ангельскай мовы на ўзроўні B2, а таксама пражыванне за межамі краінаў ЕС на момант падачы заяўкі. Прыём заявак ажыццяўляецца з 15 верасня да 19 снежня 2022 г.

З 4 жніўня арганізацыя ETS, якая праводзіць міжнародны іспыт па ангельскай мове TOEFL, [пачала](#) дапускаць да дыстанцыйнага тэставання грамадзянаў Беларусі і Расіі, для якіх з сакавіка 2022 г. з-за вайны супраць Украіны вочная задача гэтага іспыту стала недасяжна ўнутры гэтых краінаў. Арганізатары падкрэсліваюць, што ўсе абмежаванні па здачы іспыту для грамадзянаў Беларусі і Расіі звязаныя не з іх грамадзянствам, а з цяжкасцямі правядзення вочнага тэставання з-за абмежаванняў у дачыненні да пабочных партнёраў ETS.

Адукацыйна-даследчая арганізацыя SYMPA/BIPART сумесна з факультэтам палітычных навук і дыпламатыі Універсітэта Вітаўта Вялікага (Каўнас, Літва) [аб’яўляе](#) набор у магістатуру па спецыяльнасці “Інстытуты дзяржаўнага кіра-

вання” з выніковай сэсіяй у Вільнюсе. У праграму навучання ўключаныя такія курсы як “Палітычны працэс і аналіз”, “Метады аналізу публічнай палітыкі”, “Арганізацыі грамадскай супольнасці і грамадскія цікаўнасці ў дзяржкіраванні”. Навучанне бясплатнае. Адно з патрабаванняў да тых, хто паступае, – валоданне ангельскай мовай. Апошні тэрмін падачы заявак – 4 верасня.

Венская школа міжнародных даследаванняў [запрашае](#) на навучальную праграму па падрыхтоўцы маладых лідараў і грамадскіх актывістаў. Падчас навучання ўдзельнікі атрымаюць разнастайныя веды пра дэмакратычныя пераўтварэнні і лідарства. Для падачы заяўкі і ўдзелу неабходна быць грамадзянінам РБ, валодаць ангельскай мовай і мець скончаную вышэйшую адукацыю. [Заяўкі](#) прымаюцца да 15 верасня.

Цэнтр Усходне-Еўрапейскіх даследаванняў (Eastern Europe Studies Centre) у супрацы з Беларускай асацыяцыяй даследчых цэнтраў (BARC) аб’явіў [конкурс](#) на атрыманне грантаў для паездкі беларускіх даследчыкаў, навукоўцаў і экспертаў на адну з міжнародных канферэнцый ці сустрэчаў у Еўропе на любую грамадска-палітычную тэму, у якой беларускі погляд можа быць каштоўным і якая дапамагае наладзіць кантакты з еўрапейскімі даследчыкамі. Гранты прызначаюцца тым, хто афіцыйна выступіць з дакладам на мерапрыемстве, і пакрываюць выдаткі на праезд, пражыванне, а таксама ўключаюць ганарар. Мерапрыемства, якое адпавядае крытэрам конкурсу, павінна адбыцца да 1 кастрычніка 2022 года. Заяўкі будуць разглядацца на пастаяннай аснове.

Цэнтр Яна Рэмсі пры Оксфардскім Універсітэце [запрашае](#) студэнтаў і маладых даследчыкаў паўдзельнічаць у конкурсе на напісанне нарыса на ангельскай мове на тэму ўзаемасувязі навукі і рэлігійнага светапогляду. Пераможца атрымае 2000 даляраў ЗША, таксама прадугледжаныя тры прызы за другое месца – кожны па 500 даляраў ЗША. Са спісам тэмаў, а таксама з іншымі ўмовамі конкурсу можна пазнаёміцца на [сайце](#) арганізатара. Сканчэнне прыёму заявак – 30 верасня 2022 г.